

թեան թարդմանութիւնը՝ լրատունք լրադրեն առ նելով կը հաղորդեմք մեր հեռաւոր ընթերցօղաց :
«Կարդացուած տեղեկագիրը արդէն կը յստինէ վար չութեան տարրեր ճիւղերու մէջ կարեռ նորոգութեանց՝ նոյնպէս երկրին զարդացման, հարստութեան աւելնացուն, ագդին նիւթապէս, բարոյապէս և մուաւորապէս յառաջադիմելու քայլու և տարրեր դատարաններու վիրահորոգելու և բարեկարգելու նպաստող օրէնքներ և կանոններ հաստատուած ըլլալը :

«Տարակոյս չ'կայ որ եթէ այս օրէնքները և կտնոնները
ձշդիր գործադրուին , և մէկ կողմէ փորձով տեսնուած
թերութիւնները լցուելովն պահաստթիւնները ուղղուե-
լով՝ միւս կողմէ նոյնպէս օգտակար և հարկաւոր դաշ-
տուած օրէնքներ ու կանոններ հաստատուին՝ տարակոյս
չ'կայ կըսեմ որ տակաւ առ տակաւ երկիրը կարող չ'ըլլաց
յառաջադիմութեան և քաղաքակրթութեան աստիճա-
նին համանիլ , որոյ իրաւունք ունի փափարիլ , և մեր կայս-
րութեան ճոխութիւնը և միծութիւնը համեմատաբար
շաւելինան : Պետութեան խորհուրդը մատնաւորապէս
այս արդիւնքին համանելու նպատակաւ կազմուած ըլլալով
հաճութեամբ է որ անոր յանձնած մեծ պարտաւորու-
թեանս և կարևոր պաշտօնին լաւ գործադրուած ըլլալը
կ'տեսնեմ , և բարձր գոհունակութիւնու կ'յացանե Շանոր
արդին արտազրած սուուղնիերուն վրայ , որտեղ Երկրին
համար ապագայ արդիւնքները ապահովելու երաշխաւո-
րութիւն մի են , նոյնպէս և իր հետեւելիք ճամրուն մէջ
անընդհան քայլելու ջանիս համար : Անցեալ տարիի մեր
ջանկերը պատիղ յաջողութիւնը մեզ հաւասարեց թէ
մեր իրաւունքները կատարելուպէս ճանշուած և յոր-
գուած են ամեն տեղ , և այս պարտագայիս մէջ բարեկամ՝
և գաշնակից տէրութեանց ածակցութիւնը անդամ մի ես
զմեզ ապահովեց իրենց մեր վրաց ունեցած բարեսէր
զգացմանց վրայ : Այս ամենը մեր յայտնած չափաւո-
րութեան , և եղած գաշնադրութեանց և միջազգային
իրաւանց պահանջումներու համակերպից միշտ ընդ-
հանուր խաղաղութիւնը հստատ պահելու համար ըրած
անընդհան ջատ ջարքերնուա արդիւնքն է :

երևան ելաւ : Հայոց կաթուղիկոսը մքնակ՝ հաւատալեաց
վրայ զի՞ր տալու իշխանութիւն բնաւ շունի . ինչպէս
որ Հսումայ հայրապետն ալ տաւանց ժողովքի սոյդակէս
քան մը շկրնար ընել . ուսափ Պատին ալ Հսումայ եկեղեց-
ւոյն հաւատոց և գաւանութեանը թարգման չ' . ու երբ
Յովհաննէս իմ երորդ հայրապետն 'ի մասին հաւատոց
մոլորութիւն քորոշեց՝ ինչպէս որ հսումական մատե-
նագիրք կըսեն , և կեղեցւոյն վրայ մոլորութեան ազդ
չեն ձեր . չ' թէ իրրե զլոււն եկեղեցւոյ՝ այլ իրրե մաս-
նաւոր աստուածարան մը մոլորեցու կըսեն : Հայոց կա-
թուղիկոս մ'ալ կրնայ նմանապէս իրրեւ մատնաւոր տնօ
մը մոլորիլ . ժողով մ'անգամ կրնայ մոլորիլ . ինչպէս որ
մոլորեցան արիստականներուն գումարած այնքան ժո-
ղովներ . բայց անոնց մոլորութենէն եկեղեցւոյ վրայ
ազդ չգար :

Թիէոր կամթ ու զիկոսի մը հաւանութեամբ տպուած քը-
րիատոնէականի համար այսպէս կըսեմք նէ, կրօնակրն
ժողովոյ հաւանութեամբ տպուածին համար առաւելա-
պէս իրաւամբ կրնամք նոյնն ըսել : Յիշեալկուսական ժո-
ղովը մասնաւոր ժողով մ'է, և ո'չ ազգային ընդհանուր
ժողով. վասնդի մինակ կ . Պօլիս գտնուուղ եկեղեցական-
ներէն բաղկացեալէ, և անդամներն ամեն առեն տառ-
ուածարանական գիտութեանց հմուտ անձննք չեն ըլլար,
վասնդի քաւէով կընտրուին . և քուէ տուողներն այս
գիտութեան հմուտ չեն, որ ասոր քաջափարծ մարդիկը
հսնչնան և քուէնին անոնց տան . արտաքին ճնշումէ ալ
միշտ աղաւ չեն ըլլար : Հոռոմայ եկեղեցւոյ գաւանու-
թիւնն ալ անոր քրիստոնէական վարդապետութեան
գրքերէն կամ տեսրերէն չհասկցուիր : Յայտնի է որ
դրէտիւնդ եան ժողովը հռոմէական եկեղեցւոյ տիեզերա-

վերտհաստատելու համար ըրած անխռնջ ջանից և մեծ ժառայութեանց համար : Ուստի հրապարակաւ կ'յոյտնիմ և կ'ուզեմ որ այս կղզւոյն զարդարման և յառաջադիմութիւնը ապահովելու համար եղած կանոնագրութիւնները և օրէնքները և վերջին դէպքերու ժամանակը բնակչաց կրոծ առառապանքին հասուցում ըլլալու համար, հաւատարմար և անվրէպ գործադրութին :

Ամեն ատեն , մասնաւանդ ներկայ գարուս մէջ , երկրի
մը քաղաքակրթութեան և զարգացման և նոյն խի անոր
կառավարութեան ուժին և մեծութեան հիմք իր գարկին
վերահաստատութեան և յաջողութեան մէջ կ'կայանայ :
Նոյնպէս այս պարագայշին մէջ անգամ քանի մը տարիէ
՚ի վեր գոհացացիչ արդիւնքներ ձեռք ձգուած ըլլապը
հաստատելու երջանկութիւնը ունիմ : Եւ ասուզիւ եթէ
մեր ներկայ վարկը առակէ ժամանակ մ'առաջ եղածին
հետ բաղգատուի՞ երբ ցաւալի պարագաներու ազդեցու-
թենէ անվատահամելին մը գոյացած եր կառավարու-
թեան վարկին վրայ՝ իրաւացի յառաջադիմութեան մը
դոյսութիւնը անմեջջապէս դդալի պիտուլլայ : Այս երջա-
նիկ արդիւնքը յայտնի է երապիւ եկամուցից հաւաքումին
լուադոյն եղանակ մը տալերնուս , ծախուց մէջ տիրած
բարեկարգութեան և յանայողութեան , մեր յանձն ա-
ռած պայմանները անհեղջորդէն և ճշգիւ կատարելնուս ,
և վերջապէս վաճառուականութեան և արուեստի յառա-
ջադիմութեանց և բարեկարգութեանց արդիւնքը եղող
տէրութեան եկամունքը առելնալուն հիտեամբն է :

Ճանչուած ճշմարտութիւն մ'է որ ինչպէս անհաստակ կան յաջողութէնը և յառաջադիմութիւնը ծալուց համար ալ նոր զուռ մզ կորանայ, ճիշդ մի և նոյնն է նուև աղգերու համար ։ Իմ՝ հաստատ կամբը և փափաքն է տեսնել որ մեր կառավարութիւնը ոյս վերջին տարիներու երջանիկ փարձառութենէ օգուտ քաղլուխ՝ այն վերանորոգութեանց և ինձայցը թեան ճամբառն մէջ յարատեէ, և եղումնից տարեկան ծրագիրը ժամ առաջ հրատարակէ ինչպէս արգէն կ'պատրաստուի ։ Քաղաքաց կրթութեան ճամփուն մէջ աղջի մզ յառաջադիմութիւնը որչափ որ իրանայ՝ իր պէտքերն ալ անոր հետ մեկ կ'աւելինան ։ Այսպէս տակէ 20 կոմ 30 տարի առաջ երկրի մը ցամաքայինն ե ծովային ոյժը պահելու բաւական եղող դումայները՝ աշոնք իր զինուց համար դոյցած ծախորին հաղիս թէ մէկ հինդ երորդ մասին կրնան բաւել։ Այսնիդի զիտութեան յառաջադիմութիւնը ան տանինէ ՚ի վեր այնպիսի առերիէ զիտենը ատելցեց՝ որ ամեն ինեւ լացի, նախատես և իր իրաւունքները ու անկոտութիւնը պահպանելու նախանձախնդիր կառավարութիւն պարտաւոր է իր կարուղութեան և վիճակին ներածին չափ անոնցմով պատրաստուիլ։ Ասկէց կ'ձեռնի որ տերութեանց ներկայ ծանութերը տակն ուղղ եղածներուն հետ ալ չեն կընտր բազմաւուիլ։

կան ժողովներէն է : որուն վճիռներն անօխալ կը ճանչ-
նայ ամեն համեստածն : Այս ժողովս լուծուելէն ետքը
Պատու Ե. Հանուց հոգրապեար՝ զոր լատին եկեղեցին առ-
նելի սրբոց կաթոք անցոցած է, «Բարօլ Պատումիօ և
Սիրէ կարգինացներուն ապապրեց որ նոյն ժողովոյն
վճիռներէն առնեցավ մէկ Քրիստոնեական մի շինեն .
զոր շինեցին և հրատարակեցին . և Կղմէս լ հայրա-
պետը կը վկայէ որ այս քրիստոնէականը եկեղեցւոյ հա-
ռարակ կրօնուական վարդապետութիւնը կը պարունակէ .
և և այս վարդապետութիւնս առնանկ եկրպով մը բացա-
« որուած է որ մուշրութեան տափթ չտար» : Այդ՝ ա-
սանկ քրիստոնէականի մը՝ զոր տիեզերական ժողովոց
մը վճիռներէն առնելով պատի մը հրամանով երկու կար-
դինալ կը շինեն և ուրիշ պատի մը հաւանութիւն կուտայ,
տակուին աստուածաբանութեան միջ բաւական հնդի-
նակութիւն անհնացուն վրայ նոյն խոկ հռոմէական աս-
տուածաբանները տարակոյն հանուծ են : և Սիռնէ քա-
հանուցն օրսելիիք քարօլիք ըստուած պարզերականին 1846
Հոկտեմբեր ամսոյ տեսարակին մէջ (Եր. 226—239) ա-
նոնց տարակոյսը վարատուելու համար յատուկ մէկ յօդ-
ուած մը հրատարակած է : Այդ՝ այսպիսի հանգամանք-
ներով յօդինուած քրիստոնեականի մը հեղինակութեան
համար Հռոմոյ եկեղեցւոյ իմաստուն աստուածաբաննե-
րու մէջ տարակոյս ելլերէն ետքը թինչուէս կրնայ ըլլու-
որ հռոմէական իմաստուն մը Հայոց գարոցներուն հայ-
մար շինուած քրիստոնեականներուն այնպիսի հեղի-
նակութիւն մը ենթագրէ , և անոնց պարունակած կէ-
տերը Հայաստանեաց եկեղեցւոյ գաւանութեան բա-
ցատրութիւն ճանիչնոյ . և Հռոմայ և կը միածնական ան-
ուանած չէ ելլոցիներուն մէջ երկակայած իմանական

Բարեկաղղաբարք հասս բակաց հարստոթիւն ան յառա-
չողիմեց, որ նոյնային գիտոթեան յառ աշաղիմոթեան
արզիւնքնէ, և կամուռսի և ծախոց մէջ հաւասարոթիւն
մը կ'հաւատառէ. և երբ ուզգացին եկամուռները բառա-
կան չեն ըլլուր պակասոր լիցնել՝ ան առեն վարեկը կ'լիցնէ:
«Ասոր համար ամրողջ կառավարութեան մը մէջ յա-

ուաջնդիմութիւնը և բարեկարգութիւնը անկարելի կը ըլլայ՝ եթէ այս կատարելութիւնները լուսպընթեան առլուքեր ճիւղերու և մասերու մէջ չթաղանձնեն : Առաջի վարդին հիմք ժողովրդեան զարդացումը և հարաստացիւնն է , ասոնք իրենց կարդին երկրագործութեան , վաճառականութեան և ճարտարութեան ըրած յառաջաշահութիւննեանց արդիւնքն են . այս յառաջաղիմութիւնը ուսմանց և դիտութեանց ժողովրդեան մէջ ծաւաղելուն տուերական գործանութեանց համար մատակարարուած զիրութեանց , հաղորդակցութեան . միջոցները հաստատուելուն և շատնալուն , գոյացած հարստութիւնները խելացի և հմուտ կերպիւ գործածուելուն մէջ կը կոյցանոց , և այս ամենը հաւասարապիս արդարութիւննենելու և ամեն մէկու շահերը և իրառունքները սպազուուն նելու վաստհութեան արդիւնքին հետ սերտիւ կապուած են : Անը անցեալը ճանչող և ներկայ վիճակնուս աեզն եակ խելոցի և ողջամփա անձինք մէծ յառաջաղիմութեան մը ձեռք բերուած ըլլայը շեն կրնար արանալ : Այսու անհնայնիւ այս յառաջաղիմութիւնը սիէտք է զրդէ մեջ որպէսի մեր ջանքերը կրկնապատկենք մի և նոյն ճանքուն մէջ : Առանց ակնարկութիւննիւ եալին գործնեց , մեր անութիւնը հաստատունք շարւանակ այն ճանքուն զբոյ որու մէջ պիտք է բաշենք քաղաքակրթիւնը մած աերութեանց բարձրութեան համարու ։

Ազգական

ՆՈՐ ՏԵՂԵԿԱԹԻԹԻԿԱՆՔ

Եզրակացնելու առաջնորդական խնդրոյն նկատմամբ :

Յայտնի է թէ ի՞դ իպոտհայք անցեալ տարի ա-
ղերսաղի մի մատուցած էին բարձրա. Խըլտիկին,
աղաղչով խոնարհարար որ շնորհ ընէ՝ իրենց նոր-
ընտիր Առաջնորդ դերա. Մեսրոպ եղիսկոպոսը ըե-
րել այս ։ Կորին Փոխարքայական Տարձրութիւնը
որ՝ ինչպէս ուրիշանցամալ ծանուցած եմք, Համա-
կրական սէր ունի յիշեալ բանիքաւն հզոր և ոլլիկին
վերայ, այն ժամանակը իսկոյն հրաման ըրեր և ան-
միջապէս նամակ մի գրուեր էր այս զործոյն վրայօք

տուրբերուրիններն առանց մէջն բնառէ : Յիշառի այս
քրիստոնեականներուն մէջ իր ըստծ տուրքերութիւնն
ները կամ չկամ կամ հիմնարկան չեն , ինչպէս որ խոս-
քերն ուս կարգովն առեն մէկն համար պիտի տևանեմք .
այսու ամենայնիւ առողջ մէջ ըերելն ա ենեւին տեղի չու-
նէր : Ո՞ւ մի որ հռոմէ արկան կղերի մէջն ալ ուզգափառ
հեղինակներու : Ժմանծ քրիստոնէականներ առկէց աւելի
յարգ մը չունին . մանաւանդ թէ Փիշ և Ժիշ զարտն
մէջ ուզգափառ հեղինակներու յօրինած քրիստոնէա-
կաններ ենք ուսու կապատճառութեան Տէ

Թէսոր պատրիարքական հոգեսոր կառավարութիւնը ստվարութիւն կամ դիրութիւն և պատհչութիւն ունենալու տարրաւած զրգերը քննաթիւն առնելու և բար այնմ հրաման կամ արգելը տալու, զուցէ կրօնական ժողովը հաւանաթիւնն առիթ մը տար հեղինակիս այն զիրերուն մէջ զտած սխալներն աղջին վերագրելու, բայց բանն ասանկ չ' : Եւ չկարծուի թէ այսպէս ըսելով՝ քրիստոնէականներն իրեւ ըստ ինքեան մոլորական կինթարելեմք : Առաջմ խօսքերնիս ընդհանուրէ, մինչև հիմա հրատարակուածներուն՝ (որոց մէջը չտեսածնիս ալ կան) և տակէց հաքը ասպաւելլիքներուն ալ մէկէն կըվերտպերի : Բայց մենք յանուանէ մէկն ալ այսպէսէ ըսել չեմք ու զիր : Խրաբանչիւր քրիստոնէականներուն մէջ հիմնական տարբերութեանց հեղինակին նշանածները տեսած տտեննիս աւելի տղիկ պիտի հասկցուի քրիստոնէականներուն խօսածին հիմնաւոր կամ անձիմն ըլլալը, և պիտի խոնցուի որ այն զրգերը գիւրաւ կրնան արքարանաւ . և մեր հոս խօսածը՝ հեղինակին իրեւ իրեն տեղեկութեանց աղբիւր ընորած զրութիւններուն՝ աղբիւր սիսուածը բան ըրլարնին կիմացրնէ :

առ Բարձրագոյն Դուռը , ուսկից կ . Պօլսոյ ազդային
Պատրիարքարանին ազգարարութիւն ըլլաշլով՝ Խառն
ժողովը պատասխանած էր թէ՝ “Եղի իպատոսի ազդային
անդորրութիւնը անվաս պահելու համար պարտա-
ւորեալէ ”ի կախ թողուլ առայժմ ՄԵԽ սրբակ եպիսկո-
պոսին յիշեալ երկիրը հրթալը՝ մինչև որ Եղի իպատոսի
մէջ եղած լլ . Երրուսաղէմի կալուածական խնդիրը
լըլննայ” : “Եասորդ ազդային վարչութեան այս պա-
տասխանը՝ որուն վերայ օրինաւորութեան և խոհեմ
անտեսութեան կերպարանիք կըտեսնուէր , Տ . Պարան
կողմանէ Եղի իպատական կառավարութեանը հաղոր-
դուելով , անկէց ալԵղի իպատահայոց ծանուցուեր էր :

Բայց յայտնի է թէ կալուածական խնդիրը ժամանակէ մը ՚ի վկր լըլքացած և քննիչ եպիսկոպոս ները արդէն իրենց տեղը դարձած են . այսու ամենայնիւ Եղիպատիայք՝ յիշեալ խոստման զործադրութիւնը՝ այսինքն գերա . Մհսրոպ եպիսկոպոսին յուղարկուելուն նկատմամբ շարժումի չտեսնելով, կըլսեմք թէ իրենց Առաջնորդը Ա. Եղիպատիանէն բերելաւու համար հրաման խնդրեր են Փոխարքայէն . (Կարծեմք թէ միջնորդութեամբ Եղիպատոսի Ուուսաց ընդհանուր հիւպատոսին :)

‘Ելորին Բարձրութիւնը թէպէտե ՚ի սկզբան իւր
հաւանութիւնը տուեր է, սակայն ետքէն յիշելով
մեր ազգային կեդրոնական վարչութեան խոստումը՝
որ հաղորդուած էր իրեն Բարձրադայոն ՚իսնէն, ա-
պահովցուցեր է աղերսամատուց ազգային Հոգաբար-
ձուները ըստիօվ՝ թէ քիչ մը ժամանակ ևս համբե-
րեն մինչեւ որ պատասխանը դայ իւր ինքնադիր նա-
մակին, զոր անմիջապէս պիտի զրէ առ բարձրապա-
հած լցուաբնան՝ Ո՞ւսրուտ եպիսկոպոսին շուտով

յուղարկուելուն համար : Եւ իրօք այս ինքնազիր նամակիը՝ որ ոչ սակաւ պատիւ կընէ Եւ Արբազնութեան, Փոխարքային Ազեքսանդրիայէն մնկնելու օրը յուղարկուեր է՝ 'ի Կ. Պօլիս, և գաջայցոց եմք թէ կարող պիտի ըլլայ Եզիկատահայոց ազգօգուտ փափաքը Լեցընելու : Հայ օրինաւոր ակնկալութեամբ, և ցանկալով ապացուցանել Կ. Պօլսոյ ազգային մեծարզոյ Վարչութեանը թէ զերա . Այեսրոպ եպիսկոպոսին՝ Եզիկատահու Առաջնորդ ըլլալը ամեն կերպիւ օգտակար է ընդհանուր ազգին, կըփութամք ծանուցանել թէ բարձրա . Փոխարքայն քանի մը անզամ խոստացեր է Հայոց համար յատուկ ուսումնարան մի բանալ տալ իւր ծախիւքը, և անկէց տարիին երկու աշակերտ առնուլ իւր կառավարութեան զործոցը մէջ գնելու համար, և այլն, և այլն, եթէ Եզիկատահայք բանիքուն և խոչեմ Առաջնորդ մի ուսենան : Այժմ կըհարցնեմք, թէ զերա . Այեսրոպ եպիսկոպոսէն 'ի զատ ո՞վ կընայ զիւրութեամբ և ապահու-

Գրգիլն իրեն առարկայ ընտրած նվաթերուն մէջ կրնայինք ընտրութիւն ընել, և միայն անոնց վրայ խօս սիկ՝ որոնք տեսական են, և հաւատոյ դաւանութեան վերաբերելու կերպարանք մ'ունին, և ասով՝ նոյն զրբին նպատակին աշխատրած չենք ըլլար, որ հայերը հերետիկոս ցուցաբերութեամբ՝ զրբին ձական խոստացեր էր Աջմիածնական և կարուղիկի եւ կեղեցեաց դաւանութիւններուն տարրերութիւնը նշանակել: Թի որ այս ընտրութիւնս ընկինք, և հաւատոյ յօդուածներուն ողդակի չվերաբերեալ բաները մէկդի ընէիք նէ՝ զիրքս կըողղոտիկնար և մեր աշխատութիւնը կըբնեթենար. վասնդի այն տառենը խօսկիքնիս միայն տառջին երեք խնդիրներուն և հինգերարդին վրայ ամշ փոփելու կըլլայինք: Բայց հեղինակը միսս խնդիրներն ալ իրեւ հաւատալիաց վերաբերեալ ցուցընել ուղելուն համար հարկ եղաւ մեղի անոնք ալ քննել. և զո՞նէ անոնց հաւատալիաց մասն չըլլաց, և տարրերութիւնն չերեափկուութիւն չըծառելիքը ցուցընել: Այսպիսի խնդիրները՝ խորհրդոց մատուկարարութեան և եկեղեցական ծէսերու և արարողութիւններու վրայ կըդառնան. աւատի՝ ինչչիքս որ զիրքիս պատմական մատին վերջին գրիսոյն մէջ ցուցուցինք, իւրաքանչիւր եկեղեցիներու մէջ աղատ թողուած են: Բայց մենք ինչ բանի վրայ հեղինակը խնդիր յարուցած է նէ՝ անոնք ամենն ալ մի ըստ միանչ պիտի տեսնենք. և որովհետեւ հոռմէտականի հետ է խօսքերնիս՝ ամեն մէկին վրայ Հոռմոյ եկեղեցւոյն և աստուածաբանից ըստները մէջ բերելով պիտի համկըցընեմք, որ վերապատուելի հողինայք Հոռմոյ եկեղեցւոյ դաւանութեանը թարգման ըլլալու համամանքու շընդունելու իրաւունք ունիմք:

վութեամբ յաջողիլ «Եսրին փոխարքայական հարձ բութեան այս մարդասէր և վեհանձնական խոստում ները շուտով՝ 'ի դործ գնել տալ.՝ անշուշտ ոչ ոք բաց 'ի 'Եսրին Արքազնութենէ, որ ողովմութեամբն վստուծոյ այնչափ շնորհ դտած է առաջի Խթտիվին Եղիպատոսի, որ Եսրին հարձրութիւնը անոր շուտով Եղիպատոս դալուն համար կըբարեհաճի ինքնաղիր նամակ դրել առ բարձրա. Վեծ-Եղիպարզոսն, և ուրիշ շատ պարզաներու մէջ՝ յիշեալ հօգեսոր հովիւնի վերայ ունեցած իւր համակրական սէրը և իւր բարձր դոհունակութիւնը յայտնած է և կըշարունակէ յայտնած լու միշտ :

Ըրդ՝ որովզեաւ կ. Պիօլոյ աղջային մծարգոյ
Վարչութեան իմաստուն կենցաղակիտութիւնը և
աղջասիրական զդացմանը կը ճանաչեմք, տարա-
կոյս չունիմք թէ մեր այս անկեղծ խորհրդածութիւն-
նի ըլք և աղջօկուտ բացատրութիւնները խոչական
մտօք կշռաղատելով, պիտի չուշանայ թոյլ տալ գե-
րապատիւ Անորոպ եպիսկոպոսին, որ փութով եր-
թայ յէջի իսպաս իւր նոր վէճակը՝ 'ի մսիթարութիւն
իւր սիրելի հոգեոր հօտին և յօդուտ բոլոր աղջին:

Քաղաքիս մէջ շատ տարիներէ ՚ի գեր հաստատեալ
բրուսիացի սարկաւագուհեաց զիշերը թիկ գպրոցը օր
ըստ օրէ կըղարգանայ, ուր այժմ ՅՈՒՆ աւելի ա-
շակի բռուհիս կը անուին ամեն ազդէ : Այս թուայն
մէջ ՅՅի չափ հայ օրիորդք կան, որոնք կըսովը ին
զաղղիարէն և անդղիարէն լեզրուները, թուարանու-
թիւն, աշխարհչափ բութիւն, ընդհանուր պատմու-
թիւն, զաշնակ (բիանօֆորմէ,), զեղապքութիւն,
ասլնէ զործութիւն, և այլն :

Այս բարեկարդ ղպրցը՝ հայկազուն օրիորդաց
համար յատուել Հայ դասատու մի ունի, որ յարդոյ
Զախրեան Ատեփան պատուելին է. Այս լեզուակետ
վարձապետը՝ որ միանդամայն հսյկարանութեան
դասատու է Մեսրոպեան և Հարիսսիմեանց ազդային
վարձարանաց մէջ, ինը տարիի ՚ի վեր բարենախանձ
ջանիւք դասատուութիւն կընէ յիշեալ դպրոցը և
կըսովքրեցնէ այնտեղ գտնուող աղղային աշտկերտու-
չեաց հսյերէն քերականութիւնը, Հայոց պատմու-
թիւնը և աղղային կրօնը:

Կմսոյ 19ին երկուշաբթի օրը հայերէն ուսմանց հարցաքննութիւնը եղաւ . 'ի ներկայութեան բազմաթիւ հայերէն լի տիկնայց . և աշակերտուհիները արժանաւոր պատասխաններ տալով գոհ և ուրախ ըրբին բոլոր հանդիսականները : Հարցաքննութեան վերջը լուրափանչը աշակերտուհի մէկնէ լ ընտիր ոտանաւոր 'ի բերան սերտած ըլլալով, դեղեցիկ ու համեստ շարժուածքով արտասանեց . յետ այնորիկ յառաջանէմ աշակերտուհիներէն երեք հողի՝ Քորնէլի պողոկտութեան ողբերդութեան վերջին արարուածք իսկամատ մատիւուք կերպեց ներկայականէն:

Ղարապաղու Հայոց լավրոցը :

Մեր աշաց առջև ունիմք Ղարաբաղու Հայոց վարժարանին աշակերտաց զանազան ուսումնանյ մէկ ցուցակը . յորմէ ուրախ սրտիւ կիմանամք թէ աշակերտները՝ որոց թիւը 209ի կըհասնի , բաւականապէս յառաջացնելուն հայերէն քերականութեան , քրիստոնէական վարդապետութեան և մանաւանդ Հայոց պատմութեան մէջ . որ դաս կըտրուի զրեթէ ամեն դասատանց մէջ . Բայց յայսցանէ , յիշեալ գրպարոցին մէջ դասատուութիւն կըլլայ հոդեօր երդեցութեան , Ընդհանուր պատմութեան ; աշխարհագրութեան , Առուսերէն , զալիսարէն և պարսիկերէն եղուաց . նմանապէս վայելչաղ բութեան :

Արժան կը համարիմք յաւել լուլայստեղ, թէ ու առարաջու առաջութեան պաշտօնը ամենապատիւ ալալեանց սրբազն արքեպիսկոպոսին վերայ է . և առաքարար յիշեալ վարդարանին բարեկարգութիւնը յառաջանայ ինսամոց արդիւնքը կը համարուին :

Այցելուքին ամենապատիւ տեր Սարգիս
Զայալեանց Ո . արքեպիսկոպոսին 'ի Զմիռնիք : ”
Ամոցս 13ին երեքշաբթի օրը “Սորին բարձր Արք-
ազնութիւնը ” Քրիստոսի անօրինական Ո . տեղեաց
իստագ նսցութենէ . վերադառնալով , հասաւ Իզմիր
- իւր բարձր ” աստիճանին արժանաւոր պատռով
նդունուեցաւ յազդային մեծարդոյ Ա արշութենէն
ազդին երևելինեռէն ,

Յիշեալ բարեխնամ հողեոր Հովեւ և կաթուղիկո
սական փոխանորդը հրաւիրեալ ըլլալով օժեվանեց
ցաւ 'ի հյուակապ առաջնորդարանն մեր ուր ազգային
դլիստորները՝ ինչպէս նաև բազմաթիւ բարեպաշտ
անձինք փութացին այցելութեան երթալու իբրև
հարազատ որդիք Արքատեան մայր սուրբ Ամոոյնը
Կորին բարձր Արքաղնութիւնը իւր սովորական բա-
րեհամբայր բնաւորութեամբը և իւր խոչեմ կենցա
ղագիտութեամբը հայրական սիրով ընդունելով զա-
մենիք՝ ամենուն սիրալու հողեոր ուրախութիւն լցոյց
Շատ հացիկ բոյթներ եղան 'ի պատիւ Կորին բարձր
Արքաղնութեան թէ՛քաղաքիս մէջ և թէ՛ Պուռա-
և 'ի Պուռանովա զեղերը :

Վմնապա . Տալալեանց բարձր սրբազնը Աթեւ
ըռպեան և Հոփիմեանց աղջային վարժարանաց և ա
այցելութեան գնաց , և անոնց բարեկարգ ընթացքը
ու աշակերտաց և աշակերտուհեաց բաւեկան յառա-
ջադիմութիւնը տեսնելով մեծապէս ուրախացաւ ,
օրհնեց և յորդորական ազդու խօսքերով ՚ի յարաւե-
աշխատասիրութիւն հրաւիրեց յիշեալ վարժարանաց
հողաբարձուները , վարժապետները և աշակերտները
Կմսոյս 18ին կիրակի օրը ըստ թախանձալի հրա-

իրանաց ազգային մեծարկոյ վարչութեան և քահանայից գասուն, Յի բարձր Արքաղնութիւնը հանդիսաւոր պատարագ մատոյց Ա. Ստեփաննոս եկեղեցայն մէջ, և համառօս բայց շատ իմաստալից ատենաբանութեամբ մի իր անկիղջ շնորհակալութիւնը յայտնելով ժողովրդեան կողմանէ իրեն ցոյց տըստած որդիւսկան փառաւոր հիւրասիրութեանը և համակրական ջերմունք սիրոյն համար և յորդորեց զանոնք՝ 'ի միաբանութիւն, 'ի բարեբաշտութիւն, 'ի հաւատարմութիւն հայրենի կրօնին, յուսումնասիրութիւն, յաշխատասիրութիւն և 'ի խնայութիւն'ի ծախույթնելով թէ աղջայ՝ ինչպէս նաև մոսնաւոր անձանց հարթակութեան հիմւնքը աշխատասիրութեն և խնայութեան վերայ հաստատեալ են :

Երեքշաբթի օրը՝ Եղիշն բարձր Արքազնութիւնը
հաճեցաւ Ամսիսայի ազգայնոց ևս այցելութիւնը
ունել, ուստի առաւտուն կանուխ երկաթուղով մեկ-
նելով, երեկոյին վերադարձաւ։ Ամսիսայի մէջ ա-
մսապատիւ Տալալեանց արքեպիսկոպոսին յօյժ փա-
ռաւոր ընկունելութիւն եղեր է, թէ՞ ի կողմանէ-
չայ ժողովրդեան և թէ՞ զայրադամֆաշային կող-
մանէ։ որ բարեհաճեր է 10-12 ձիւոր զինուոր-
ներ զնդապետով մի և շքեղ վերաբերով զարդար-
եալ ձի մի յուղարկել երկաթուղույն կայարանը։ Եր-
բազնութիւնը այսպիսի փառաւոր պատուվ և ու-
ղեկցութեամբ բազմաթիւ ազգայնոց տուրք եկեղեցին
դացեր է։ ուր համառօտ ատենաբանութեամբ մի բա-
լոր ժողովուրդը միմիթարեր է հոգեորապէս։

Այս այս յօդուածը վերջացնելէ յառաջ, արժան
կըհամարիմք ծանուցանել 'ի տեղեկաւթիւն մի բ ըն-
թերցօլաց, թէ 'Կորիին բարձր Արբազնութիւնը Աէ-
ճիտիէ կարգին երկրորդ աստիճանի շքանշանաւ
պատուեալ է օգոստափառ Առևլթանէն. նմանապէս
Խուսաց տէրութիւնն ալ շնորհած է անոր սրբոյն
Աթանասիւլաւի և սրբոյն Աննայի առաջին աստիճանի
և սրբոյն Վալատիսիրի երրորդ աստիճանի շքանշան-
նեըը. որոցմէ երկութք՝ արժանայիշատակ 'Երսուէմ
աթուղիկոսին առաջարկութեամբ շնորհաւած է

Վը հաստատեն թէ կայսերական կառավարութիւնը՝
իմանալով թէ Տիղրանեան զերա . Այկրտիչ եպիս-
կոպոսու ՚ի նպաստ Շէյթունի վարժարանաց դրամա-
կան օդութիւն ժողովելու կաշխատի և այս նպատա-
կաւ ըրած ճանապարհորդութիւնքը և իւր անձնա-
ան ծախքը պարտուց ներքե գրած են զինքը , հա-
ճեցաւ մարդասիրաբար 5000 դուրսէ շնորհէլու ա-
ռոր : Եյրին Արքազնութիւնը իւր խորին երախտա-
խտութիւնը յայտնելու համար , անցեալ շաբթու-
կատիւ ունեցաւ բարձրապատիւ Ա' եծ-Եպարդոսին
երկայնալու :

ԿՈՍՏԱՆԻ-ՏՈՒՊՈԼԻՄ, 22 ՄԱՅԻՍ

Օդուտափառ Առողթանը իւր կայսերական հաւանութեամբը վաւերաց յում էր ի կաթողիկոսի կաթոլիկոսի գործադրութիւնը, զոր վսե. Տաւութ փաշան ըրած էր՝ ի փարիզ ՚ի Վէնսա. ուստի հաւանականաբար շատ շանցած այս կարելոր շնութիւնը պիտի սկսի. որուն քաղաքային և վաճառականական օդուտները յայտնի են ամենուն:

— Միուսիոյ գեսակն վսե. Ինչամիեֆ զօրապետը ամսոյս 10ին օգոստո. Առողթանին ներկայանալու պատիւը ունեցաւ և 14ին իրուսաց ընկերութեան շողենաւուլ ձամբայ եւաւ իրուսաստան երթալու. ուր երկու ամսի շափ մալէ ետև պիտի վերադառնայ իւր բարձր պաշտօնը շարունակելու:

Դորին վասմութել ծակից մեծաշուք իւնաթիեֆ արկինն էս՝ գեսականատան հրամանաց ներքեւ գըտնուած իրուսիոյ պատիւրազմական շողենաւուլ մեկնեցաւ. Դորին իւր բարձրու, ուր ընդարձակ կալուածներ ունի. Դուսպանին մեկնելէն յառաջ, մայրաքաղաքին իրուսիոյ պատիւրազմական հանգանակութիւն ընելով բաւական դրամնողովեցին մծ հացիկ բոյթ մի տալու համար ՚ի պատիւ ՚ի որին վասմութեան ։ Բայց ինչամիեֆ զօրապետը՝ իւր անկեղծ շնորհականի աշխարհը յայտնելով իրեն դաշած պատղամաւրութեանը, ըստ թէ կը գափաքափի որ ժողովուած դրամը որ ե է բարեկործութեան մը համար ծախիք ըլլայ. ։

— Վայրաքաղաքին Անդղոյ գեսականատան երկու բորդ նորհրդայ քարուզը միսթը Այուր ամսոյս 13-ին վառնայի հանապարհաւ Լուսուն զնաց, ուր վեհափառ Առողթանէն կալէսի հշանակին նուիրուած Օսմանիկ կարդին ականակուռ շքանշանը կըտանի. ։

— Նդիպատուի բարձրա. Մրուստափառ Ֆաղիլ փաշան անյեալ շաբուու Վառնայի շողենաւուկ մեկնեցաւ ՚ի նսա երթալու, ուսկից վասպատէնի հանգային ջուրերը մտնելու պիտի երթայ: Իւր մեկնելէ յառաջ՝ ՚ի որին բաւարձրութիւնը պատիւ ունեցաւ վեհափառ կայսեր ներկայանալու յորթ մծ մարդասիրութեամբ ընկունեցաւ. ։

— Վայրաքաղաքին մէջ հաստատեալ տարբական ուսմանց և արուեստից վարժարանը՝ ուր ամեն ազգէ որը և ազքատ տղայք կընդունուին, որը բաստօնէ զարդար մասակարագիէ. ՚ի զատ, ծածուկ կ'ըստի պատմական օգնութիւն ևս կը շնորհէր անոնց: Ոյսպիսի հաղուադիւու և արքանասոր անձի մը կը բարսուած իրաւունք մծ ցաւ պատմառեց ոչ միայն իւր ընթանակուց, այս ամեն ազգէ ունեցած իւր բարձրամասը և ծանօթից անութիւնը: ։

— Վայրաքաղաքին մէջ հաստատեալ տարբական ուսմանց և արուեստից վարժարանը՝ ուր ամեն ազգէ որը և ազքատ տղայք կընդունուին, որը բաստօնէ զարդար մասակարագիէ. ՚ի զատ, ծածուկ կ'ըստի պատմական օգնութիւն ևս կը շնորհէր անոնց: Ոյսպիսի հաղուադիւու և արքանասոր անձի մը կը բարսուած իրաւունք մծ ցաւ պատմառեց ոչ միայն իւր ընթանակուց, այս ամեն ազգէ ունեցած իւր բարձրամասը և ծանօթից անութիւնը: ։

— Վառնայի առօդաշինութեան արքունի դործարանաց տեսլունը Տատեան վսեմաշուք Ըստաքիլ-Այսակ է. Փետիսինին յանձնուեցաւ և այս առթիւ սընըքի սանի Այսայի աստիճան շնորհաւեցաւ անոր:

— Կայսերական հրովարտակու, բէրսյի քաղաքապետական խորհրդայն նախադաշտութիւնը մի ևս Պոսփորի փերայ Ենիդէյ պիտի բացուի, և թէ այս մարդասիրական հաստատութեան համար հանգույց յարացաւ առջին է, որ այժմ տէրութեան կը վերաբերի. ։

— Վառնայի առօդաշինութեան արքունի դործարանաց տեսլունը Տատեան վսեմաշուք Ըստաքիլ-Այսակ է. Փետիսինին յանձնուեցաւ և այս առթիւ սընըքի սանի Այսայի աստիճան շնորհաւեցաւ անոր:

— Կայսերական որիշիրովարտական մի, մայրաքաղաքին վաւերաց կազմուեցաւ. Որուն նախադաշտ անուանեցաւ Պոլսոյ կառավարիչ վասմա. Այրէկ էֆէնտին և անդամ կարդեցան մեծարդու տեարք Շիեահամ, Բէրտի-Պէյ, կաստանդ էֆէնտի, կալէցի, Լըվալ, և Միտհատ էֆէնտինը: Իմահիր էֆէնտին այս խորհրդայն ընդհանութեան համար հանգույց յարացաւ առջին է:

— Կայսերական որիշիրովարտական մի, մայրաքաղաքին վաւերաց կազմուեցաւ. Որուն նախադաշտ անուանեցաւ Պոլսոյ կառավարիչ վասմա. Այրէկ էֆէնտին և անդամ կարդեցան մեծարդու տեարք Շիեահամ, Բէրտի-Պէյ, կաստանդ էֆէնտի, կալէցի, Լըվալ, և Միտհատ էֆէնտինը: Իմահիր էֆէնտին այս խորհրդայն ընդհանութեան համար հանգույց յարացաւ առջին է:

— Կայսերական որիշիրովարտական մի, մայրաքաղաքին վաւերաց կազմուեցաւ. Որուն նախադաշտ անուանեցաւ Պոլսոյ կառավարիչ վասմա. Այրէկ էֆէնտին և անդամ կարդեցան մեծարդու տեարք Շիեահամ, Բէրտի-Պէյ, կաստանդ էֆէնտի, կալէցի, Լըվալ, և Միտհատ էֆէնտինը: Իմահիր էֆէնտին այս խորհրդայն ընդհանութեան համար հանգույց յարացաւ առջին է:

— Կայսերական որիշիրովարտական մի, մայրաքաղաքին վաւերաց կազմուեցաւ. Որուն նախադաշտ անուանեցաւ Պոլսոյ կառավարիչ վասմա. Այրէկ էֆէնտին և անդամ կարդեցան մեծարդու տեարք Շիեահամ, Բէրտի-Պէյ, կաստանդ էֆէնտի, կալէցի, Լըվալ, և Միտհատ էֆէնտինը: Իմահիր էֆէնտին այս խորհրդայն ընդհանութեան համար հանգույց յարացաւ առջին է:

— Կայսերական որիշիրովարտական մի, մայրաքաղաքին վաւերաց կազմուեցաւ. Որուն նախադաշտ անուանեցաւ Պոլսոյ կառավարիչ վասմա. Այրէկ էֆէնտին և անդամ կարդեցան մեծարդու տեարք Շիեահամ, Բէրտի-Պէյ, կաստանդ էֆէնտի, կալէցի, Լըվալ, և Միտհատ էֆէնտինը: Իմահիր էֆէնտին այս խորհրդայն ընդհանութեան համար հանգույց յարացաւ առջին է:

— Կայսերական որիշիրովարտական մի, մայրաքաղաքին վաւերաց կազմուեցաւ. Որուն նախադաշտ անուանեցաւ Պոլսոյ կառավարիչ վասմա. Այրէկ էֆէնտին և անդամ կարդեցան մեծարդու տեարք Շիեահամ, Բէրտի-Պէյ, կաստանդ էֆէնտի, կալէցի, Լըվալ, և Միտհատ էֆէնտինը: Իմահիր էֆէնտին այս խորհրդայն ընդհանութեան համար հանգույց յարացաւ առջին է:

— Կայսերական որիշիրովարտական մի, մայրաքաղաքին վաւերաց կազմուեցաւ. Որուն նախադաշտ անուանեցաւ Պոլսոյ կառավարիչ վասմա. Այրէկ էֆէնտին և անդամ կարդեցան մեծարդու տեարք Շիեահամ, Բէրտի-Պէյ, կաստանդ էֆէնտի, կալէցի, Լըվալ, և Միտհատ էֆէնտինը: Իմահիր էֆէնտին այս խորհրդայն ընդհանութեան համար հանգույց յարացաւ առջին է:

— Կայսերական որիշիրովարտական մի, մայրաքաղաքին վաւերաց կազմուեցաւ. Որուն նախադաշտ անուանեցաւ Պոլսոյ կառավարիչ վասմա. Այրէկ էֆէնտին և անդամ կարդեցան մեծարդու տեարք Շիեահամ, Բէրտի-Պէյ, կաստանդ էֆէնտի, կալէցի, Լըվալ, և Միտհատ էֆէնտինը: Իմահիր էֆէնտին այս խորհրդայն ընդհանութեան համար հանգույց յարացաւ առջին է:

— Կայսերական որիշիրովարտական մի, մայրաքաղաքին վաւերաց կազմուեցաւ. Որուն նախադաշտ անուանեցաւ Պոլսոյ կառավարիչ վասմա. Այրէկ էֆէնտին և անդամ կարդեցան մեծարդու տեարք Շիեահամ, Բէրտի-Պէյ, կաստանդ էֆէնտի, կալէցի, Լըվալ, և Միտհատ էֆէնտինը: Իմահիր էֆէնտին այս խորհրդայն ընդհանութեան համար հանգույց յարացաւ առջին է:

— Կայսերական որիշիրովարտական մի, մայրաքաղաքին վաւերաց կազմուեցաւ. Որուն նախադաշտ անուանեցաւ Պոլսոյ կառավարիչ վասմա. Այրէկ էֆէնտին և անդամ կարդեցան մեծարդու տեարք Շիեահամ, Բէրտի-Պէյ, կաստանդ էֆէնտի, կալէցի, Լըվալ, և Միտհատ էֆէնտինը: Իմահիր էֆէնտին այս խորհրդայն ընդհանութեան համար հանգույց յարացաւ առջին է:

— Կայսերական որիշիրովարտական մի, մայրաքաղաքին վաւերաց կազմուեցաւ. Որուն նախադաշտ անուանեցաւ Պոլսոյ կառավարիչ վասմա. Այրէկ էֆէնտին և անդամ կարդեցան մեծարդու տեարք Շիեահամ, Բէրտի-Պէյ, կաստանդ էֆէնտի, կալէցի, Լըվալ, և Միտհատ էֆէնտինը: Իմահիր էֆէնտին այս խորհրդայն ընդհանութեան համար հանգույց յարացաւ առջին է:

— Կայսերական որիշիրովարտական մի, մայրաքաղաքին վաւերաց կազմուեցաւ. Որուն նախադաշտ անուանեցաւ Պոլսոյ կառավարիչ վասմա. Այրէկ էֆէնտին և անդամ կարդեցան մեծարդու տեարք Շիեահամ, Բէրտի-Պէյ, կաստանդ էֆէնտի, կալէցի, Լըվալ, և Միտհատ էֆէնտինը: Իմահիր էֆէնտին այս խորհրդայն ընդհանութեան համար հանգույց յարացաւ առջին է:

— Կայսերական որիշիրովարտական մի, մայրաքաղաքին վաւերաց կազմուեցաւ. Որուն նախադաշտ անուանեցաւ Պոլսոյ կառավարիչ վասմա. Այրէկ էֆէնտին և անդամ կարդեցան մեծարդու տեարք Շիեահամ, Բէրտի-Պէյ, կաստանդ էֆէնտի, կալէցի, Լըվալ, և Միտհատ էֆէնտինը: Իմահիր էֆէնտին այս խորհրդայն ընդհանութեան համար հանգույց յարացաւ առջին է:

— Կայսերական որիշիրովարտական մի, մայրաքաղաքին վաւերաց կազմուեցաւ. Որուն նախադաշտ անուանեցաւ Պոլսոյ կ